

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Narva kolledž
Õppekava „Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas”

Ave Kallasmaa

**ÕPETAJATE ARUSAAM PEDAGOOGILISEST
DOKUMENTEERIMISEST PROJEKTÕPET RAKENDAVAS
RÜHMAS ÜHE VALLA NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Lehte Tuuling MA

Narva 2025

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Ave Kallasmaa

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Ave Kallasmaa,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Õpetajate arusaam pedagoogilisest dokumenteerimisest projektõpet rakendavas rühmas ühe valla näitel”, mille juhendaja on Lehte Tüüring MA, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Ave Kallasmaa

17.05.2025

SUMMARY

Teachers' understanding of pedagogical documentation in a group of children with implementing project-based learning on the example of one municipality.

In the 21st century, it is important to be able to think critically and creatively, to collaborate, to be able to solve problems and to adapt to a rapidly changing world. It is considered important that learning takes place actively and that the needs of each learner are taken into account. Project-based learning allows all of these skills to be learned and developed. Pedagogical documentation is important in project-based learning, which allows for the analysis of both children's learning and teacher teaching.

Since there is little Estonian literature on the subject and little previous research has been conducted on the topic, this work provides an overview of pedagogical documentation in a group implementing project-based learning. The aim of the research was to find out teachers' understanding of pedagogical documentation, its necessity and the difficulties encountered in it.

The theoretical part of the research relied on various authors and previous studies and provided an overview of project-based learning and pedagogical documentation. The study used a qualitative research method, the sample consisted of 12 kindergarten teachers from one rural municipality who use project-based learning. The research results provided an overview of teachers' understandings and experiences regarding pedagogical documentation. Based on the study, conclusions were drawn that although teachers understand the concept of pedagogical documentation differently, similar methods of documentation are used and similar difficulties have been experienced

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	6
1. PEDAGOOGILINE DOKUMENTEERIMINE PROJEKTÕPET RAKENDAVAS RÜHMAS	8
1.1. Projektõppe meetod ja selle olulisus nüüdisaegse õpikäsituse rakendamisel.....	8
1.2. Pedagoogiline dokumenteerimine.....	9
1.3. Raskused ja kitsaskohad pedagoogilises dokumenteerimises.....	12
2. UURIMISTÖÖ METOODIKA	14
2.1. Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused.....	14
2.2. Meetodi valik ja kirjeldus	14
2.3. Valimi kirjeldus	15
2.4. Uurimisprotseduuri kirjeldus ja andmeanalüüs	15
3. UURIMISTÖÖ TULEMUSED	17
3.1. Õpetajate arusaam pedagoogilisest dokumenteerimisest.....	17
3.2. Õpetajate poolt kasutatavad pedagoogilise dokumenteerimise viisid projektõppes.....	19
3.3. Õpetajate arusaam pedagoogilisest dokumenteerimisest kui lapse arengu hindamisest projektõppes.....	21
3.4. Õpetajate arusaam pedagoogilise dokumenteerimise raskustest projektõppes.....	23
3.5. Arutelu.....	24
KOKKUVÕTE	27
KASUTATUD KIRJANDUS.....	29
LISA.....	34
Intervjuu.....	34

SISSEJUHATUS

21. sajandil, peetakse uuenenud õpikäsituse juures oluliseks kriitilist mõtlemist, loovust, koostööoskust, probleemide lahendamise oskust, kohusetundlikkust, visadust, enesetõhusust ja kommunikatsioonioskuseid, kuna need aitavad inimestel edukalt kohaneda kiiresti muutuvast maailmas (HTM, 2022, veebileht; Lamb *et al.*, 2017). Lisaks aineteadmiste omandamisele on oluline, et õppimine oleks aktiivne ja tegevuspõhine, et arvestatakse õppija arengutaset ning tegutsetakse ühtse eesmärgi nimel (HTM, 2022, veebileht). Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 näeb ette nüüdisaegsele õpikäsitusele üleminekut ja selle juures on oluline õppijast lähtuv õpe, kus arvestatakse õppija huve ja võimeid ning hinnatakse pere ja haridusasutuse koostööd. Üheks selliseks võimaluseks on näiteks projektõppe kasutamine (HTM, 2021, lk 18–20).

Projektõppe arendab iseseisvat mõtlemist ja õppimist, aidates omandada koostöö-, läbirääkimis-, planeerimis-, organiseerimis- ja kriitilise mõtlemise oskusi, mis on tänapäeva tööturul kõrgelt hinnatud (Le, 2018). Projektõppe kasutamine on hea võimalus lähtuda lapsest, arendada temas iseseisvat mõtlemist, loomingulisust ning tekitada ja säilitada huvi õppimise vastu (Mängli, i.a., veebileht).

Pedagoogiline dokumenteerimine on projektõppe lahutamatu osa, sest see annab tõendeid laste õppimisest kõigis arenguvaldkondades ja aitab jäädvustada iga lapse huvid ja arengu ning toetab sealjuures õpetajat tegevuste kavandamisel ja kohandamisel. Kõige olulisem on, et dokumentatsioon suunab teadlikult projekti arengut ja võimaldab õpetajal planeerida õppe- ja kasvatustegevust selliselt, et see esitaks lastele erineva raskusastmega väljakutseid (Helm & Katz, 2016). Pedagoogiline dokumenteerimine on pidevalt arenev ja kohanduv töömeetod, mille eesmärgid, meetodid ja fookus sõltuvad dokumenteerijatest ja kogukonnast, kus seda tehakse. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen, 2017).

Nii Allandi (2020, lk 51) kui ka Jurken (2024, lk 41) toovad oma lõputöös välja, et vajalik oleks põhjalikumalt uurida õpetajate arusaamasid ja kogemusi pedagoogilisest dokumenteerimisest projektõppet kasutavas rühmas. Kuna eestikeelset materjali projektõppest on vähe (Lahe, 2021, lk 6) ja inglisekeelne jääb paljudele kättesaamatuks ning antud teemat on varasemalt vähe uuritud (Allandi, 2020, lk 51) siis on antud uurimistöo aktuaalne ning toetab nii projektõppet rakendavaid õpetajaid kui ka töö autori professionaalset arengut.

Uurimistöö eesmärk oli välja selgitada õpetajate arusaam ja kogemused pedagoogilisest dokumenteerimisest projektõpet rakendavas rühmas. Sellest lähtuvalt on püstitatud järgmised uurimisküsimused:

1. Kuidas saavad õpetajad aru mõistest pedagoogiline dokumenteerimine?
2. Milliseid pedagoogilise dokumenteerimise viise kasutavad projektõpet rakendavad õpetajad?
3. Millised pedagoogilise dokumenteerimise viisid annavad projektõpet rakendavate õpetajate hinnangul lapse arengu kohta kõige paremat infot?
4. Milliseid raskusi on projektõpet rakendavad õpetajad pedagoogilise dokumenteerimise juures kogunud?

Bakalaureusetöö koosneb kolmest osast: esimeses osas antakse teoreetiline ülevaade projektõppe meetodist ja pedagoogilisest dokumenteerimisest, teises osas kirjeldatakse uurimistöö metoodikat ja kolmandas osas tuuakse välja uurimistulemused. Uurimistöös kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit ja poolstruktureeritud intervjuud. Valimi moodustasid ühe valla projektõpet rakendavad õpetajad.

1. PEDAGOOGILINE DOKUMENTEERIMINE PROJEKTÕPET RAKENDAVAS RÜHMAS

1.1. Projektõppe meetod ja selle olulisus nüüdisaegse õpikäsituse rakendamisel

Juba Ameerika filosoof, pedagoog ja ühiskonnakriitik John Dewey, kes elas aastatel 1859–1952, pööras tähelepanu sellele, et lisaks ainealastele teadmistele tuleks keskenduda ka laste kultuurilisele taustale ja individuaalsusele, samuti pidas ta oluliseks sobiliku õppekeskkonna loomist ning laste huvide ja õppekava omavahelist seost (Hildebrand, 2024). Ka Eesti kooliõpetaja, koolijuht ja kooliuuendusliikumise eestvedaja Johannes Käis pidas oluliseks laste omaalgatust ja laste huvidest lähtumist, sest loomulik huvi aitab teemat kergemini omandada ning uusi teadmisi ja oskusi saada (Käis, 2004, lk 13, lk 214–215, lk 186–187; Käis, 2018, lk 29).

Tehnoloogia kiire areng ja globaliseerumine toovad kaasa olukorra, kus olulised on uutes olukordades hakkamasaamine ja toimetulek. Oluline on arendada uudishimu, kujutlusvõimet, vastupidavust ja eneseregulatsiooni, toime tuleb tulla ebaõnnestumistega ning austama peab teiste ideid ja väärtusi (OECD, 2018). Hispaanias läbiviidud uuringust selgus, et õpetajate arvates aitab projektõpe kaasa laste iseseisvumisele, sest lapsed ei oota, et õpetaja ütleks, mida on vaja teha, vaid võtavad ise vastutuse õppimise eest ja saavad aru, et peavad olema aktiivsed osalejad (Serrano *et al.*, 2015). Koolieelse lasteasutuste riiklik õppekava (2008) näeb ette, et laps on aktiivne osaleja õppe- ja kasvatustegevustes, last kaasatakse valikute tegemisse ja tehtu analüüsimisse ning õpe toimub loomulikus keskkonnas. Kõik need aspektid viitavad nüüdisaegsele ehk lapsest lähtuval õpikäsitusele. Selleks, et nüüdisaegset õpikäsitust rakendada, on mitmed lasteaiad hakanud rakendama projektõpet.

Eesti Õigekeelsussõnaraamatu järgi on projekt ettemääratud eesmärgi ja ulatusega üritus (ÕS veebileht). Pedagoogikas vaadeldakse projekti õppetegevusena, mis saab alguse laste huvidest ning mille käigus teemat uuritakse sügavuti (Puidet, 2013, lk 191). Projektõpe on pikaajaline ja praktiline õppevorm, kus lapsed ise uurivad huvipakkuvat teemat tuttavas keskkonnas ning mille käigus arenevad edasiseks eluks vajalikud oskused (Preisinger, 2022; Pukk & Alunurm, 2014, lk 184; Ross *et al.*, 2013, lk 20; Tuuling, 2017, lk 137). Projektõppe rakendamine parandab laste kriitilise mõtlemise oskust (Purba *et al.*, 2024), rühmatööde oskust, sotsiaalset suhtlemist,

probleemide lahendamise oskust, hõlmates sealjuures kõiki osapooli, nii lapsi kui õpetajaid (Aksela & Haatainen, 2019).

Projektõppele on omane kindlale teemale pikemaajaline keskendumine, mis on seotud laste igapäevaeluga ja kus lapsed ise on aktiivsed otsima vastuseid tekkinud küsimustele (Tuuling, 2017, lk 137). Projekti käigus dokumenteeritakse õppimist, kogudes erinevaid tõendeid, näiteks fotod, salvestised laste vestlustest, õpetaja poolt kirja pandud märkmed, laste kunstitööd (Lahe, 2021, lk 25; Nugin, 2017, lk 58–59). Seetõttu selgitatakse järgmises peatükis pedagoogilise dokumenteerimise olemust.

1.2. Pedagoogiline dokumenteerimine

Pedagoogiline dokumenteerimine on oluline põhimõte Reggio Emilia pedagoogikas, kus õppimine toimub samuti eelkõige projektõppena. Sealt on pedagoogiline dokumenteerimine liikunud laiemalt projektõpet rakendatavatesse lasteaedadesse. Olukordades kus lapsed ise oma ideid püstitavad ja neile lahendusi püüavad leida, on oluline õpetajal seda dokumenteerida (Nugin, 2017, lk 58–59). See annab võimaluse tagasi vaadata projekti algusele ja reflekteerida lõpptulemust, samuti on oluline, et see oleks nähtav kogu rühma meeskonnale, lastele endile ja nende vanematele (Lahe, 2021, lk 68; Nugin, 2017, lk 58–59). Dokumenteerimine aitab õpetajaid lapse arengutaseme analüüsimisel ja edasise töö planeerimisel (Lahe 2021, lk 68; Pukk & Alunurm, 2014, lk 190–191).

Pedagoogilisel dokumenteerimisel on mitmeid eesmärgi, Hostyn *et al.* (2018), MacDonald & Hill (2018) ja Rintakorpi & Vihmari-Henttonen (2017) toovad oma uurimistöodes välja kolm peamist eesmärki:

- Demonstreerimine kui aken, läbi mille saadakse ülevaade kuidas lapsed mõtlevad ja millised on nende huvid ning laste tugevused tehakse nähtavaks;
- Dokumenteerimine kui suhtluse hõlbustamise vahend, nii õpetaja ja lapsevanema vahel kui ka lapse ja õpetaja vahel;
- Dokumenteerimine kui teekond, mida juhivad lapsed, sealjuures neid julgustatakse uuteks algatusteks.

Lisaks eelpool väljatoodud kolmele eesmärgile, nimetavad MacDonald & Hill (2018) dokumenteerimist ka peegliks, kus tõendeid ei saa vaidlustada ning Rintakorpi & Vihmari-Henttonen (2017) peavad üheks eesmärgiks õpetaja enda professionaalset arengut.

Pedagoogiline dokumenteerimine ei ole lihtsalt lapse vaatlus ja tema psühholoogilise arengu hindamine. Pedagoogilise dokumenteerimise juures on oluline näha ja mõista, kuidas mõjub õpetaja pedagoogiline töö lapse arengule. Pedagoogilise dokumenteerimise juures on mitu olulist osa: dokumenteerimine kui visualiseerimise protsess ja selle analüüsimise ning nähtavaks tegemine kõigile osapooltele (Dahlberg *et al.*, 1999, lk 144–158). Tartu Terakese lasteaia õppekavas nimetatakse pedagoogilist dokumenteerimist tõendusmaterjalide kogumiseks lapse arengu kohta (Terake, 2023). Helm ja Katz (2016) nimetavad dokumenteerimiseks seda, kui õpetaja kogub, analüüsib ja tõlgendab infot õppimise kohta. Rootsis on pedagoogiline dokumenteerimine levinud ja selle eesmärk on parandada alushariduse kvaliteeti, Austraalias aga peetakse oluliseks saavutada kindel arengutase õppeaasta lõpuks (Lee–Hammond & Bjervås, 2021).

Pedagoogiline dokumenteerimine nõuab õpetajalt head analüüsioskust, Rintakorpi (2018) uuringust selgus, et mida väiksemad on lapsed, seda vähem kasutatakse pedagoogilist dokumenteerimist, sest see on keeruline ning mida vähem kasutati dokumenteerimist, seda ühekülgselt hinnati laste arengut. Vaarapuro (2021) tõi oma magistritöös välja, et vanemate ja arenumate lastega on pedagoogiline dokumenteerimine lihtsam, dokumenteerimine on küll võimalik igas vanuses lastega, kuid selle rakendamine on erinev. Grossi (2023) uurimistööst selgus, et sõimerühmas kasutatakse peamiselt dokumenteerimiseks fotografeerimist ja filmimist.

Pedagoogilise dokumenteerimise oskuse omandamine on aeganõudev ja eeldab õpetaja enda tahet areneda, kui aga see on omandatud, muutub see igapäevatöö loomulikuks ja automaatseks osaks. Algajad õpetajad küll dokumenteerivad, aga jätavad analüüsimise ja dokumenteerimise nähtavaks tegemise projekti lõppu, nii aga ei saavuta projektõpe maksimaalset kasu. Oluline on juba projekti alguses alustada dokumenteerimist, sest siis on hea võrrelda laste teadmiste ja oskuste arengut projekti jooksul (Helm & Katz, 2016). Allandi (2021, lk 123) toob välja, et pedagoogilise dokumenteerimise juures on oluline pidev reflekteerimine, praktiseerimine ning süvenemine. Saarela (2016) uurimistöös osalenud õpetajate hinnangul on pedagoogilise dokumenteerimise juures kõige olulisem analüüsimine, et hinnata laste arengut ja sellest lähtuvalt planeerida igapäevaseid tegevusi ning õpetaja enda tegevuse hindamine.

Projektõppe dokumenteerimine hõlmab endas vaatlusi, laste töid, portfoolioid, laste eneserefleksioone ja lugusid õpikogemusest. Projektide käigus loodud mängukeskkonnad on head vaatluskohad laste teadmiste ja oskuste dokumenteerimisel (Helm & Katz, 2016). Dokumenteerimisel kasutatakse fotografeerimist, filmimist, lindistamist, märkmete tegemist, laste töid (Airasmaa, 2022; Dahlberg *et al.*, 1999; Helm & Katz, 2016; Lahe, 2021; Pukk & Alunurm, 2014; Terake, 2023). Kasutatakse ka laste uurijapäevikuid, kuhu lapsed saavad teha joonistuste näol sissekandeid (Allandi, 2021). Pedagoogilises dokumenteerimises kasutatakse palju fotode tegemist, kuid ainuüksi fotokogu ei ole pedagoogiline dokumenteerimine, sest ainult fotod ei näita mida ja kuidas lapsed mõtlevad ja õpivad, oluline on materjali tõlgendamine ja analüüsimine (Fleet, *et al.*, 2017, lk 134).

Pedagoogilises dokumenteerimises on oluline planeerimine, pühendumine, püsivus ja aeg, et muuta laste vaated nähtavaks. Dokumenteerida, hinnata ja planeerida tegevusi tuleb koos laste, kolleegide ja lapsevanematega, sest igäihe vaaturk ja seisukoht on oluline. Tähtis on, et iga laps saaks arutada õpitu üle, koos lapsega saab arutada kuidas edasi minna ja milliseid oskusi edasi arendada (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen, 2017, lk 84–110). Dokumenteeritu kaudu näeb laps nii kogu õppimise protsessi kui ka lõpptulemust (Pukk & Alunurm, 2014). Dokumenteerimise nähtavaks tegemine lastele, innustab neid pingutama ja oma oskuste üle mõtlema (Helm & Katz, 2016).

Igapäevastes õppe- ja kasvatustegevustes hinnatakse lapse arengut, jälgides lapsi igapäevategevustes, mängudes ja suunatud tegevustes. Arengu hindamisel lähtutakse lapsest, väärtustades tema saavutusi ja huve (KELA RÕK, 2008). Projektõppes keskendutakse arengu hindamisel õppimise protsessi jälgimisele, selle dokumenteerimisele ja analüüsimisele (Nugin, 2017, lk 58–59). Projekti käigus kogutud dokumentatsiooni ja selle analüüsi käigus saab õpetaja tõendeid laste huvide, arengu ja õppimise kohta ning see aitab paremini seada eesmärgi õppe- ja kasvatustegevuste paremaks planeerimiseks ja arendamiseks (Airasmaa, 2022; Helm & Katz, 2016; MacDonald *et al.*, 2018; Pukk & Alunurm, 2014, lk 186–187; Rintakorpi, 2016; Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017; Schmidt, 2019). Vaatluse käigus saab õpetaja jälgida laste keelekasutust, suhtlemisoskust ja mänguuskusi. Selleks tehakse märkmeid ning heli- ja videosalvestisi, mida hiljem analüüsitakse. Selliseid tähelepanekuid saab õpetaja kasutada ka lapse arengu hindamisel ja õppekava eesmärkide saavutamise hindamisel. Projekti põhjaliku

dokumentatsiooni kaudu saab õpetaja tõendeid laste füüsilise, emotsionaalse, sotsiaalse ja kognitiivse õppimise kohta. Projekti käigus kogutud dokumentatsioon ja selle analüüsimine aitab õpetajal teha vajalikke otsuseid projekti suunamisel, et toetada laste arengut (Helm & Katz, 2016).

1.3. Raskused ja kitsaskohad pedagoogilises dokumenteerimises

Pedagoogilise dokumenteerimise raskusena on erinevate allikate kohaselt kõige enam välja toodud ajalise ressursi nappust. Allandi (2021, lk 123) toob välja, et raske on leida aega nii õppeprotsessis kui ka laste tegevuste analüüsimiseks ning meeskonnatöö korraldamiseks väikestes gruppides. Kati Rintakorpi (2016) uuringus tõid õpetajad välja, et sageli tehakse analüüsi väljaspool tööaega. Ka Airasmaa (2022), Vaarapuro (2021) ja Yilmazi (2020) uuringutes nimetatakse pedagoogilise dokumenteerimise suurimaks väljakutseks ajapuudust ning selle all mõeldakse ka seda, et õpetaja enda juhitud tegevuses ei ole aega dokumenteerida (Rintakorpi, 2016), mis omakorda tõstab esile lisa personali puuduse (Yilmaz *et al.*, 2020). Saarela (2016) uurimistöös nimetatakse samuti, et lapsega tegevust läbi viies on õpetajal märkmete tegemine keeruline ning hiljem on mälu järgi raske analüüsi läbi viia. Mädamürgi (2018) uuringus selgus, et ajapuuduse tekitab tihe päevakava ning lasteaia ürituste rohke tegevuskava.

Puuduseks on ka see, kui pedagoogilise dokumenteerimise eesmärk ei ole selge st. dokumenteeritakse, aga ei analüüsita või pigem tõlgendatakse saadud infot üle (Vaarapuro, 2021). Probleemina on nimetatud ka puudulikku tehnilist varustatust, õpetajate nõrku tehnilisi oskusi, harjumust kasutada pedagoogilist dokumenteerimist (Airasmaa, 2022; Rintakorpi, 2016) ning rühmameeskonna ühist tahet dokumenteerida (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, lk 110). Meeskonnatöö olulisust on nimetatud ka Tambergi (2021) uurimistöös. Erinevates uuringutes on pedagoogilise dokumenteerimise raskustena nimetatud õpetajate väheseid teadmisi ja oskusi dokumenteerida (Allandi, 2020; Kõresaar, 2023), õpetaja enda hoiakut ja valmisolekut (Jakobson, 2023) ning seda, kui märkmeid ei tehta koheselt, vaid aja möödudes (Mädamürk, 2018).

Pedagoogilise dokumenteerimise juures võivad esile kerkida ka eetilised probleemid. Miks eelistada ühte pilti teisele ning kas piltidel, mis tehakse nähtavaks nii lastele kui lastevanematele, on kõik lapsed positiivses valguses (Tarr, 2011). MacDonald & Hill (2018) toovad oma uurimistöös välja ühe õpetaja loo, kus filmiti lapse ebasobivat käitumist, mis on vastuolus eetikaga. Selle asemel, et püüda mõista lapse vaatenurka, toodi hoopis tema negatiivne käitumine esile.

Positiivsena on välja toodud, et pedagoogiline dokumenteerimine toetab õpetaja professionaalset arengut, selle kaudu tehakse õpetaja töö ja lapse areng nähtavaks nii lastele endile kui nende vanematele ja nii saavad lapsevanemad ka ise lapse arengut toetada (Rintakorpi, 2016).

Tänapäeval on oluline lastes arendada neid oskusi, mis aitavad neil uutes olukordades toime tulla ning probleeme lahendada. Arvestada tuleb ka laste huvidega. Selliste oskuste arendamiseks on hea viis kasutada projektõpet, kus lapsed ise on õppeprotsessis aktiivsed uurijad ja lahenduste leidjad. Õppeprotsessis on aga tähtis jälgida ka laste arengut ning projektõppes kasutatakse selleks pedagoogilist dokumenteerimist, mille käigus saadud materjali analüüsitakse, tehakse see erinevatele osapooltele nähtavaks ning planeeritakse edasisi samme. Seetõttu on vaja teada saada, mis valmistab õpetajatele pedagoogilises dokumenteerimises raskusi, et oleks võimalik neid aidata ja sobivaid lahendusi leida.

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

2.1. Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada õpetajate arusaam ja kogemused pedagoogilisest dokumenteerimisest projektõpet rakendavas rühmas. Eesmärgi püstitamisel oli olulisel kohal töö autori isiklik huvi projektõppe vastu. Varasematest uurimistöödest selgus, et pedagoogilist dokumenteerimist oleks projektõppes vaja põhjalikumalt uurida, sest eestikeelset teoreetilist materjali on vähe ning teemat on varasemalt vähe uuritud. Käesolev uurimistöö toetab projektõpet rakendavaid õpetajaid. Töös antakse ülevaade sellest kuidas pedagoogiline dokumenteerimine projektõppes aitab õpetajatel tööd planeerida, millised meetodid ja vahendid on õpetajate meelest kõige paremad, millised võivad olla pedagoogilise dokumenteerimise raskused ja kuidas võiks need ületada.

Uurimistöö eesmärgi saavutamiseks püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Kuidas saavad õpetajad aru mõistest pedagoogiline dokumenteerimine?
2. Milliseid pedagoogilise dokumenteerimise viise kasutavad projektõpet rakendavad õpetajad?
3. Millised pedagoogilise dokumenteerimise viisid annavad projektõpet rakendavate õpetajate hinnangul lapse arengu kohta kõige paremat infot?
4. Milliseid raskusi on projektõpet rakendavad õpetajad pedagoogilise dokumenteerimise juures kogunud?

2.2. Meetodi valik ja kirjeldus

Bakalaureusetöös kasutati kvalitatiivset uurimisviisi. Kvalitatiivne lähenemine valiti sellepärast, et seda on võimalik läbi viia paindlikult ning see võimaldab keskenduda eelkõige inimeste arusaamadele ja kogemustele (Laherand, 2008, lk 24; Õunapuu, 2014, lk 51–59). Andmete kogumiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuud, mille käigus koguti infot õpetajate kogemustest ja arusaamadest pedagoogilisest dokumenteerimisest projektõppes. Kvalitatiivsetes uurimistöodes kasutatakse kõige sagedamini andmekogumise meetodina intervjuud, sest see on paindlik ning sobib kasutamiseks vähe uuritud teemade puhul (Hirsijärvi, 2007, lk 191–193; Laherand, 2008, lk 177–178; Rabionet, 2011; Virkus, 2016a). Suurimaks puuduseks aga peetakse suurt ajakulu nii intervjuude läbiviimisel kui ka tulemuste töötlemisel ja analüüsimisel (Hirsijärvi, 2007, lk 191–193; Laherand, 2008, lk 177–178; Virkus, 2016b; Õunapuu, 2014, lk 170).

Poolstruktureeritud intervjuude tarbeks koostati intervjuukava (Lisa). Seda tüüpi intervjuude läbiviimisel võib vastavalt vajadusele muuta küsimuste esitamise järjekorda ning esitada täpsustavaid küsimusi (Lepik *et al.*, 2014; Virkus, 2016c), samal ajal on võimalik anda põhjalikku teavet ning säilitada intervjuude kindel suund ja raamistik (Ruslin *et al.*, 2022). Intervjuus kasutatavad küsimused koostati selliselt, et need võimaldaksid peamistele püstitatud uurimisküsimustele vastuseid saada. Küsimused jagati teemaplokkidesse, esimeses ploki selgitati välja, kuidas õpetajad mõistavad pedagoogilise dokumenteerimise mõistet. Teise ploki küsimustega saadi vastused sellele, milliseid pedagoogilise dokumenteerimise viise õpetajad kasutavad. Kolmandas ploki selgitati välja õpetajate seisukohad selles, millised pedagoogilise dokumenteerimise viisid annavad õpetajale lapse arengu kohta kõige paremat infot. Neljandas ploki selgitati välja, millised on pedagoogilise dokumenteerimise raskused projektöppes ning viiendas ploki küsiti õpetajate taustaandmeid.

2.3. Valimi kirjeldus

Uurimus viidi läbi ühe valla lasteaedade õpetajate hulgas, kes rakendavad projektõpet. Eelnevalt võeti ühendust lasteaedade juhtkondadega, et välja selgitada õpetajad, kes rakendavad või on rakendanud projektõpet. Seejärel võeti personaalselt õpetajatega ühendust ja lepidi kokku intervjuude läbiviimise ajad ja kohad. Sihipärase valimi moodustasid õpetajad, kes oma töös kasutavad või on kasutanud projektõpet. Sihipärase valimi puhul valib uurija kõige tüüpilisemad küsitletavad, kuid selle puuduseks on, et see ei võimalda teha üldistusi (Rämmer, 2014). Eesmärk oli saada nõusolek intervjuu läbiviimiseks vähemalt 15 õpetajalt, kuid intervjuu õnnestus läbi viia 12 õpetajaga, kellest ühega viidi läbi prooviintervjuu. Intervjuus osalenud õpetajad kodeeriti (Õ1–Õ12), et tagada nende anonüümsus.

2.4. Uurimisprotseduuri kirjeldus ja andmeanalüüs

Intervjuude läbiviimiseks võeti personaalselt ühendust projektõpet rakendavate õpetajatega ja lepidi kokku intervjuuks sobivad ajad ja kohad. Intervjuude sujuvaks läbiviimiseks järgiti intervjuukava (Lisa). Viidi läbiprooviintervjuu, et välja selgitada, kas loodud küsimustega on võimalik saada vastused püstitatud uurimisküsimustele. Pärast prooviintervjuu läbiviimist korrastati intervjuu küsimused ja vormistati need intervjuueerija jaoks sobilikumaks, et oleks kergem jälgida, millistele küsimustele on juba vastus saadud. Lisaks täpsustati osasid küsimusi,

näiteks lisati küsimuste lõppu täiendküsimused miks ja kuidas. Avatud küsimused suunavad vastajat põhjendama oma arvamust (Õunapuu, 2014, lk 162). Samuti täpsustati veel enne intervjuud, et kõik küsimused oleks seotud just projektõppes kasutatava pedagoogilise dokumenteerimisega. Prooviintervjuu on intervjuuerija jaoks ettevalmistav etapp, kus harjutatakse intervjuerimist ning tehakse kindlaks, kas koostatud küsimused aitavad püstitatud uurimisküsimustele vastused saada (Virkus, 2016d).

Intervjuud viidi läbi vahemikus 24.01–05.03.2025. Enne intervjuu algust tutvustati uurimistöö teemat ja küsiti nõusolekut intervjuu salvestamiseks. Vastajaid informeeriti kuupäevast, millal nende asutuses toimub valminud uurimistöö esitlus. Kolm intervjuud viidi läbi veebi vahendusel, üheksa intervjuu tegemiseks kohtuti õpetajatega otse näost näkku, nendest üks intervjuu viidi läbi looduskeskkonnas.

Kõige pikem intervjuu kestis 35 minutit ja kõige lühem 9 minutit, keskmine intervjuude pikkus oli 17 minutit. Salvestatud intervjuud transkribeeriti, kuulati korduvalt üle ja tehti tekstis vajalikud parandused. Näiteks eemaldati tekstist anonüümsuse tagamiseks intervjueeritava poolt mainitud asutuste ja meeskonnaliikmete nimed. Korrigeeritud transkribeeritud teksti (Times New Roman; reavahe 1,5; kirjasuurus 12) saadi kokku 69 lehekülge. Andmeanalüüsiks kasutati QCAmap andmetöötluskeskkonda, kuhu laaditi transkribeeritud tekstifailid. Analüüsimiseks loeti teksti korduvalt ja markeeriti sarnase tähendusega mõtted ja märksõnad ja anti neile nimetused ehk koodid. Sarnased koodid koondati suurematesse kategooriatesse, et nende põhjal saaks teha uurimistöö kokkuvõtte. Esimese uurimisküsimuse alla, kuidas saavad õpetajad aru mõistest pedagoogiline dokumenteerimine, tekkis kolm alamkategoriat. Teise uurimisküsimuse alla, milliseid pedagoogilise dokumenteerimise viise kasutatakse, tekkis neli alamkategoriat. Kolmanda uurimisküsimuse alla, millised pedagoogilise dokumenteerimise viisid annavad lapse arengu kohta parimat infot, tekkis kolm alamkategoriat. Neljanda uurimisküsimuse alla, milliseid raskusi on pedagoogilise dokumenteerimise juures kogetud, tekkis neli alamkategoriat. Näiteks neljanda uurimisküsimuse alamkategoriad olid: aeg, meeskonnatöö, teadmised ja oskused ning tahe.

3. UURIMISTÖÖ TULEMUSED

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada õpetajate arusaam ja kogemused pedagoogilisest dokumenteerimisest projektõpet rakendavas rühmas. Selles peatükis antakse ülevaade saadud tulemustest. Tulemused on vastavalt uurimisküsimustele jaotatud nelja alapeatükki, esimeses antakse ülevaade sellest, kuidas õpetajad saavad aru mõistest pedagoogiline dokumenteerimine, teises alapeatükis võetakse kokku milliseid pedagoogilise dokumenteerimise viise kasutatakse projektõppes, kolmandas tuuakse ülevaade, milliseid pedagoogilise dokumenteerimise viise õpetajad peavad heaks lapse arengu hindamise seisukohalt ja viimases, neljandas alapeatükis tuuakse välja mida peetakse pedagoogilise dokumenteerimise raskused.

Intervjuus osalenud õpetajate tööstaaž jäi vahemikku 4–36 aastat. Kahel õpetajal oli tööstaaži üle 30 aasta, kolmel õpetajal 20–29 aastat, kuuel õpetajal 10–19 aastat ja ühel 1–9 aastat. Projektõppe rakendamine jäi vahemikku 2–10 aastat. Järjepidevalt õppeaasta jooksul rakendab projektõpet 5 õpetajat, teistel sõltub see laste vanusest ja huvist ning projekti teemast. Intervjuus osalenud õpetajatest 10 on läbinud koolituse „Nüüdisaegse õpikäsituse rakendamine lasteaias projektipõhise tööviisi toel – I ja II osa”. Nimetati ka paaritunniseid veebikoolitusi ning kolm õpetajat oli osalenud umbes poole aasta pikkusel koolitusel, kus saadi kogemusi läbi praktiliste ülesannete ning millest üks sisaldas ka õppereisi välisriiki. Koolitusevajadusele vastas neli vastanut eitavalt, teised soovisid koolitust kas teema meelde tuletamiseks või kinnistamiseks, lisati ka, et koolitus võiks olla pigem praktilist laadi ning et ükski koolitus ei tee kunagi paha. Andmeanalüüsi tulemused ei näidanud vastustes suuri erinevusi, mis oleks seotud vastajate tööstaaži ja projektõppe kogemusega.

3.1. Õpetajate arusaam pedagoogilisest dokumenteerimisest

Andmeanalüüsi tulemusel jagunes õpetajate arusaam pedagoogilisest dokumenteerimisest kolme kategooriasse: dokumentatsioon, dokumenteeritu nähtavaks tegemine ja info kogumine. Kuigi õpetajate arusaam pedagoogilisest dokumenteerimisest erines, siis kõik intervjuus osalenud õpetajad kasutavad oma töös varasemalt teoorias välja toodud pedagoogilisele dokumenteerimisele omaseid meetodeid.

Dokumentatsiooni kategooria juures nimetati pedagoogiliseks dokumenteerimiseks projektiplaani koostamist ja projektile eesmärkide seadmist ning hiljem projekti lõpus koostatud kokkuvõtet ja analüüsi, mis näitab, kuidas projekt kulges ja milliste tulemusteni jõuti, et vajadusel teha järgmine kord parendusi. Samuti kirjeldati, kuidas lisaks projektiplaanile koostatakse ka nädala- või kuuplaan. Seda siis selleks, et õpetajal endal oleks visioon kuhu liikuda, et ei ununeks ära mida on juba tehtud ja mida oleks veel vaja teha.

Dokumenteerimine minu jaoks tähendab seda, et ikkagi kirja panna, mida sa teinud oled ja millise tulemuseni ja mismoodi sa oled jõudnud. (Õ2)

Dokumenteeritu nähtavaks tegemise juures arvasid enamik intervjuueeritavaid, et oluline on õppimise ja õpetamise nähtavaks tegemine kõigile osapooltele, nii lastele, õpetajatele kui ka lapsevanematele. Lastele nähtavaks tegemiseks luuakse õpiseinu, kus lapsed saavad ise igal ajal meenutada, mida nad on teinud ja kus käinud. Vanematele nähtavaks tegemise juures toodi välja see, et mõnikord lapsevanemad ei mõista päevakirjelduste juures mida lapsed on teinud ning siis on õpisein hea koht, kus kõik on visuaalselt välja toodud. Nimetati ka seda, et läbi õppimise nähtavaks tegemise, on hea anda lapsevanemale tagasisidet lapse arengu kohta ning tekitada lapsevanemas tunne, et ta on rühma oodatud ja ta näeb mis seal realselt toimub. Üks õpetaja kes on ka ise lapsevanema rollis, tõi välja milline hea tunne teda valdab, kui näeb fotodelt oma last teises keskkonnas. Õpetajal aga aitab protsessi nähtavaks tegemine analüüsida enda tööd ja planeerida edaspidiseid õppe- ja kasvatustegevusi.

Eesmärk ongi see, et õppeprotsess lastele teha nähtavaks, see on nagu esimene eesmärk, et lastele oleks ta nähtavaks tehtud, et laps näeb, kuidas meie õppeprotsess, tegevusprotsess toimib, et ta näeb seda protsessi kulgu ja õpetaja jaoks, et näha, kuidas lapsed selle omaks võtavad, mis me oleme planeerinud või või mis lastest lähtuvalt tuleb ja, ja siis selle põhjal me saame ka planeerida järgnevaid samme, kuhu edasi minna. (Õ8)

Info kogumise kategooria jagunes omakorda kaheks alakategooriaks. Info kogumine lapse arengu kohta ning info õpetaja enda töö reflekteerimiseks.

...tõendite kogumine lapse õppimisest läbi vaatluste, tööde ja vestluste. Pedagoogiline dokumenteerimine näitab mida ja kuidas laps õpib ning aitab ka õpetajal enda tegevust tulevikuks paremini planeerida... (Õ7)

Eeskätt kindlasti enda töö reflekteerimiseks, et aru saada, kas ma olen lähenenud õieti, kas teema on jõudnud eesmärgini, kas teemakäsitus on viinud selleni, kuhu me tahtsime jõuda... (Õ9)

Kõik uuringus osalenud õpetajad alustavad info kogumist sellest, et kaardistavad laste huvid ja varasemad teadmised. Mitmed õpetajad mainisid, et dokumenteerimise teel kogutakse infot järjepidevalt, kogu projekti vältel. Dokumenteerimise sagedus aga sõltub õpetajate hinnangul projekti teemast ja laste vanusest. Neli intervjuus osalenud õpetajat tõi välja, et suuremate lastega dokumenteeritakse sagedamini kui väiksemate lastega.

...suuremate lastega ilmselt sagedamini ja põhjalikumalt, väiksemate lastega, sõime lastega on see natukene kindlasti harvem, kuna nende areng on natukene teine ja üldse projektõppe nendega on natuke teistmoodi... (Õ8)

Kokkuvõtvalt saab öelda, et õpetajad saavad mõistest pedagoogiline dokumenteerimine aru erinevalt. Osad õpetajad seostavad pedagoogilist dokumenteerimist ainult projektiplaani täitmisega, aga oma tööd kirjeldades tõi välja pedagoogilisele dokumenteerimisele olulised punktid. Teiste jaoks on see aga projektõppe lahutamatu osa, kus olulisel kohal on õpetamise ja õppeprotsessi nähtavaks tegemine kõigile osapooltele ning tehtu analüüsimine. Lisaks toodi pedagoogilise dokumenteerimise eesmärkidena välja õpetaja enda töö reflekteerimist ja laste arengu jälgimist. Pedagoogilist dokumenteerimist planeeritakse, aga selle sagedus on erinev ja sõltub laste vanusest ning projekti teemadest.

3.2. Õpetajate poolt kasutatavad pedagoogilise dokumenteerimise viisid projektõppes

Andmeanalüüsi tulemusel jagunesid dokumenteerimise viisid nelja kategooriasse: fotod, laste tööd, märkmed ning arutelud. Enamik õpetajaid kasutab kõiki eelpool nimetatud pedagoogilise dokumenteerimise viise.

Kõige enam kasutatakse dokumenteerimisel pildistamist, kõik vastanud nimetasid intervjuu käigus pildistamist või pildimaterjali kasutamist. Pildistatakse rühma telefonidega. Pilte kasutatakse esitluste loomiseks, kollaažide tegemiseks ja õpiseinal lastele nähtavaks tegemiseks.

Kõige rohkem selle pildistamisega, et kui mingid situatsioonid on, nii õppeprotsessis kui ka pärast mänguprotsessi pildistamist. Ja nii teemegi. Kasutame telefoni, et telefoni pildid ja telefonist laeme need arvutisse alla... (Õ1)

Üks õpetaja tõi välja, et sõimerühma lastega on pildistamine üks sagedamini kasutusel olev dokumenteerimise viis.

Väikelaste puhul kindlasti on kõige sagedasem fotografeerimine... Sellepärast, et, et nemad ei joonista veel nii hästi, et sellest saaks aru midagi.... (Õ8)

Pildistamise juures toodi välja ka seda, et kui õppe- ja kasvatustegevust läbi viies, ei suuda õpetaja kõiki ja kõike märgata, siis fotosid hiljem üle vaadates ja analüüsides võib õpetaja näha seda, mida ta tegevust läbi viies ei märganud. Enamik õpetajaid kaasab ka lapsed pildistamisse. Kaks õpetajat nimetasid, et nemad lapsi ei kaasa. Üks õpetaja põhjendaas, et kui tal oleksid spetsiaalselt lastele mõeldud pildistamise vahendid, siis ta kaasaks lapsi rohkem, aga õpetaja igapäevaseid töövaahendeid ta lastele ei usalda.

Laste tööde juures nimetati joonistusi, meisterdusi, laste endi kirjutisi, ühistöid ja matkapäevikuid. Õpetajate kaasabi vajavate viisidena nimetati animafilmi loomist, dramatiseeringuid, luuletuste kirjutamist ja raamatute loomist.

...et seal oleks veel lisamaterjal sellel näol, et kas lapse enda kirjeldus selle asja kohta või mõni sõna, kuidas ta seda mõtles või miks ta niimoodi tegi, kui nad on sellised kirjalikud tööd või näiteks joonistused. (Õ12)

Märkmete tegemise kategoorias, kirjeldasid mitmed õpetajad, kuidas nad kirjutavad ülesse laste ütlusi projekti alguses ja võrdlevad neid sellega, millised on laste teadmised projekti lõppedes. Samuti pannakse kirja laste omavahelisi vestluseid, humoorikaid ütlemissi ja situatsiooni kirjeldusi.

...kirjutan üles, mida nad oma tööde või asjade kohta, mis sel päeval teevad, öelnud on, mingid sellised ägedamad laused. (Õ10)

Märkmete tegemist kasutatakse ka fotode kommenteerimiseks, et saada selgem pilt mis sel hetkel toimus kui pilt tehti. Vaatluste järgselt peeti samuti oluliseks märkmete kirjapanekut, kuid toodi ka välja see, et mõnikord kui siiski unustatakse või ei ole aega märkmeid teha siis on kasuks ka õpetaja hea mälu.

Arutelude juures toodi välja see, et aruteludes osalevad erinevad osapooled: lapsed, õpetajad, lapsevanemad, spetsialistid ja eksperdid keda projektidesse kaasatakse.

*...kasvõi meeskonnaga seda arutada... et mis nagu läks meie enda meelest hästi...
et siis meil on ju ka oluline omavaheline selline arutelu... (Õ4)*

Kokkuvõtlikult saab öelda, et kõige rohkem kasutatakse dokumenteerimisel pildistamist, mida kasutavad kõik intervjueeritud õpetajad. Laste töid, märkmete tegemist, artelusid ja vaatlusi kasutatakse samuti üsna sageli. Kümme õpetajat kaasab enda sõnul ka lapsed dokumenteerimisse.

3.3. Õpetajate arusaam pedagoogilisest dokumenteerimisest kui lapse arengu hindamisest projektöppes

Andmeanalüüsi tulemusel jagunesid õpetajate hinnangud, parimatest pedagoogilise dokumenteerimise viisidest lapse arengu seisukohalt, kolme kategooriasse: fotod, laste tööd ja vaatlused. Mitmed õpetajad tõid välja, et olenevalt projekti teemast ja laste vanusest, kasutavad nad erinevate projektide juures erinevaid dokumenteerimise viise. Vanemate laste juures kasutatakse rohkem laste töid, nooremate laste juures jälle rohkem vaatlust.

Fotode ja pildimaterjali kasutamise eeliseks nimetati, et nende tegemine ei võta aega. Lastel on hea vaadata mida nad on teinud ning fotod annavad lapsevanematele hea ülevaate laste tegevustest. Mõned õpetajad tõid välja, et nende hinnangul teevad nemad liiga vähe fotosid, et alati võiks rohkem teha, et siis on fotode põhjal ka lihtsam hiljem analüüsi teha. Osad õpetajad kirjeldasid jälle, kuidas nad on fotografeerimist vähendanud, sest pildimaterjali sorteerimine ja neile märkmete tegemine on ajakulukas. Uuringus osalenud õpetajad nimetasid, et kui pildimaterjal on lastele nähtavaks tehtud siis on hea seda üheskoos ka analüüsida.

...visualiseerime seina peal, mis on ütleme lastele esmane, et ta näeb, temal on silmade all kuidas see protsess toimub, mis me leidsime, mis on uurimise tulemus, et see on nagu põhiline asi... (Õ8)

Laste tööde juures nimetati erinevaid laste töid: joonistusi, meisterdusi, kunstitöid, kirjutisi. Õpetajad märkisid, et parima info saab siis kui võrrelda erinevates projekti etappides laste töid. Joonistuste ja meisterduste juures hindasid õpetajad seda, kuidas laps hakkab detaile märkama.

...joonistustest tuleb välja ka see detailsus, mida ta tähele pani, et mida ta märkas ja mida olen mina täheldanud, et kui laps saab seda, kas pärast visuaalselt vaadata või seda ise käeliselt läbi teha ja sa lähed hiljem uuesti sarnasesse looduskeskkonda, ta märkab seal juba midagi uut, et see on talle juba nagu kinnistunud ja ta hakkab seda pilti nagu laiemalt nägema. (Õ9)

Vaatluste kategoorias nimetasid õpetajad, et nad vaatlevad õppe- ja kasvatustegevust ja mängu ning vaatlustest saavad erinevat infot lapse arengu kohta. Näiteks infot lapse mänguoskustest, sotsiaalsetest oskustest ja laste huvidest.

Need vaatlused annavadki ega...muud asjad ei anna kui need vaatlused on nagu olemas ja enda mälust tulevad ka välja...need mis on, nagu on läbi elatud ja ja läbi läbi mängitud läbi vaadatud. (Õ1)

Vaatluste kategooria alla kodeeriti ka filmimine, sest video hilisem vaatamine sarnaneb samuti laste vaatlustega. Õpetajad selgitasid, et videote põhjal tehakse samuti analüüsi ja seal võib tähele panna selliseid asju, mida igapäevastes tegevustes ei suudeta kohe märgata.

...mina nagu ise õpetajana saan väga palju videotest, et et avastasin näiteks ühe lapse puhul, et, et ta ei ole paremakäeline, et ta ongi vasakukäeline... (Õ11)

Kümme intervjuus osalenud õpetajat kaasavad ka lapsed analüüsimisse, koos arutletakse, et mis on hästi läinud ja mida saaks paremini, mida juba teatakse ja mida tahetakse veel teada saada, mis meeldis ja mis mitte. Analüüsitud tulemusi kasutatakse kõige enam edaspidise töö planeerimiseks ja uute projektide jaoks ideede saamiseks.

...meil on reedeti selline ring, vestlusring, et mida ma sain teada ja mida ma tahaksin veel teada, et kui meil projekt veel käib, et siis me saamegi laste käest natukene infot ja siis me saame nuppeid mida siis planeerida. (Õ5)

Kümme õpetajat peab pedagoogilist dokumenteerimist lapse arengu hindamisel oluliseks, üks nendest lisas, et see on küll oluline aga mitte eesmärk omaette. Üks õpetaja tõi välja ka selle, et üldjuhul toimub lapse areng nii või teisiti, mõnel natuke kiiremini, teisel jälle aeglasemalt.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et õpetajad kasutavad dokumenteeritud materjali nii õppimise nähtavaks tegemiseks kui ka analüüsimiseks. Kogutud materjali analüüsitakse nii oma mõtetes, koos rühmameeskonnaga ja ka lastega koos. Dokumenteeritud materjalidest hinnatakse kõige rohkem fotosid ja laste töid.

3.4. Õpetajate arusaam pedagoogilise dokumenteerimise raskustest projektõppes

Andmeanalüüsi tulemusel jagunesid pedagoogilise dokumenteerimise raskused nelja kategooriasse: aeg, meeskonnatöö, teadmiste ja oskuste puudumine ning tahe.

Kõik intervjuus osalenud õpetajad tõi välja vähemalt ühe raskuse, mida on kogunud, või mida arvasid, mis võib ette tulla. Kui konkreetsele küsimusel raskuste kohta vastas kaks õpetajat, et nad ei ole pedagoogilise dokumenteerimise juures raskusi kogunud, siis intervjuu käigus nimetasid nad olukordi, mida võib pidada pedagoogilise dokumenteerimise juures raskusteks.

Ei ole raskusi kogunud..... aga siis puudus ühtne rühma meeskond, kes oleks seda toetanud...(Õ7)

Aja puuduse juures nimetasid õpetajad seda, et dokumenteeritu analüüsimine vajab keskendumist ning selle jaoks aja leidmine on keeruline. Üks õpetaja tõi välja, et näiteks koolieelikutel on puhkeaeg niivõrd lühike, et keeruline on leida aega, et kogu rühma meeskonnaga tehtut analüüsida. Nimetati ka seda, et õpetajal ei ole tööpäeva jooksul laste vaba aega ega kohta kus tegeleda analüüsiga ja planeerida edasisi tegevusi. Toodi välja ka see, kui juhtkonna poolt tuleb liialt palju kõrvalisi ülesandeid, mis vähendavad veelgi analüüsiks jäävat aega. Nimetati ka seda, kui dokumenteerimine lükatakse aja puudusel kaugemale edasi ning siis ei pruugi kõik nii hästi meeles olla.

Natuke ma ütleks ajapuudus. See on vist isegi kõige suurem takistus, et seda aega leida, nagu on päris keeruline. (Õ4)

Meeskonnatöö juures arvasid õpetajad, et projektõpet ja sinna juurde kuuluvat pedagoogilist dokumenteerimist on raske üksi rakendada, kui rühmameeskond seda ei poolda ja ei toeta.

Nimetati ka seda, kui assistent kipub laste eest tööd valmis tegema, sellisel juhul ei ole õpetajal millestki lähtuda, et lapse tööd analüüsida.

...ja abiõpetaja või assistent ei ole nõus seda tööd tegema, siis ma ei kujutagi ette, et ma saaks sellega hakkama üksinda. (Õ12)

Teadmiste ja oskuste puudumise all nimetati nii praktiliste koolituste vajalikkust kui ka enda kogemuste puudumist. Ka pikema projektõppe kogemusega õpetajad kirjeldasid, kui raske pedagoogiline dokumenteerimine nende jaoks alguses oli.

Kindlasti ka selline ... enda kogemuse ja teadmiste ja koolituste puudus. (Õ6)

Tahte puudumise juures tõid uuringus osalenud õpetajad välja, et mitmed õpetajad on kinni vanades meetodites ja see võib takistada pedagoogilist dokumenteerimist.

Tahe selles suhtes, et ma ei mõtle seda, et kõikidel pedagoogidel on see, et ma teen seda kirjutades, aga tahe ja soov läheneda sellele loovalt. Ja astuda välja oma mugavustsoonist... (Õ10)

Välja toodi ka filmimise kui ühe pedagoogilise dokumenteerimise meetodi kitsaskoht. Selleks, et filmida, on eetilise selleks enne luba küsida, sest muidu tekib lastel arusaam, et ka nemad võivad kõiki ja kõike lubaküsimata filmida. Teisest küljest, kui öelda lastele, et ma nüüd filmin teid, siis hakkavad lapsed pigem poseerima ja filmimine kui dokumenteerimine ei täida eesmärki.

Kokkuvõtvalt saab välja tuua, et kõige enam on pedagoogilise dokumenteerimise juures kogetud ajapuudust. Osad õpetajad nimetasid, et nende tööpäevad ei ole sellist aega, kus nad saaksid kas ise korralikult analüüsides süveneda või teha seda koos rühmameeskonnaga.

3.5. Arutelu

Uurimistöö eesmärk oli välja selgitada õpetajate arusaam ja kogemused pedagoogilisest dokumenteerimisest projektõpet rakendavas rühmas. Selleks viidi läbi 12 intervjuud projektõpet rakendavate õpetajatega ühes vallas. Selles alapeatükis arutletakse saadud tulemuste üle.

Õpetajate arusaamadest pedagoogilise dokumenteerimise kohta selgus, et nad peavad oluliseks eesmärgiks õppeprotsessi nähtavaks tegemist, sealjuures peetakse oluliseks ka lapsevanematele

nähtavaks tegemist, mis omakorda soodustab õpetaja ja lapsevanema omavahelist suhtlust. Uuringus osalenud kõik õpetajad koguvad ja analüüsivad dokumenteeritud materjali ning teevad selle ka nähtavaks, erinevatele osapooltele, erinevatel viisidel. Õpetajad nimetasid oluliseks ka enda töö reflekteerimist. Sarnased on olnud ka varasemate uuringute tulemused. Dahlberg, et al. (1999, lk 144–158) ja Vaarapuro (2021) sõnul teeb dokumenteerimisest pedagoogilise dokumenteerimise kogutud materjali visualiseerimine ja analüüsimine. Hostyni et al. (2018), MacDonaldi ja Hilli (2018) ja Rintakorpi ja Vihmari-Henttoneni (2017) uurimistöödest selgub, et pedagoogilise dokumenteerimise põhi eesmärkideks on õppimise nähtavaks tegemine, suhtlemise hõlbustamine ning õpetamise ja õppimise teekonna loomine.

Uurimistöös osalenud õpetajatest kasutavad kõik fotografeerimist, samuti kasutatakse laste töid ja märkmete tegemist. Lapse arengu hindamise seisukohalt peeti kõige paremaks dokumenteeritud materjaliks pildimaterjali ja laste töid. Õpetajate vastustest tuli välja, et lapsi kaasatakse nii dokumenteerimisse kui ka analüüsimisse, küll aga toodi erandina välja, et väiksemate lastega on see keerulisem ning probleem on ka selles, et igapäevaseid töövahendeid ei usaldata laste kätte. Õpetajad töid välja, et analüüsitud tulemusi kasutavad nad edaspidise töö planeerimiseks ja uute projektide jaoks mõtete korjamiseks. Samade tulemustuni on jõudnud mitmed autorid (Airasmaa, 2022; Dahlberg *et al.*, 1999; Helm & Katz, 2016; Lahe, 2021; Pukk & Alunurm, 2014; Terake, 2023), kelle sõnul kasutatakse dokumenteerimisel fotografeerimist, laste töid, filmimist, lindistamist, märkmete tegemist. Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen (2017) peavad pedagoogilise dokumenteerimise juures oluliseks planeerimist, pühendumist ja püsivust, sealjuures planeerimise ja hindamise juures soovivad nad kaasata nii lapsi, kolleege kui ka lapsevanemaid. Dokumenteeritud materjal ja selle analüüsimine aitab õpetajal projekti suunata ja toetada laste arengut (Helm & Katz, 2016).

Kõige suurema raskusena pedagoogilise dokumenteerimise juures nimetati aja puudust, takistusena toodi välja ka ühtse meeskonna puudumist, teadmiste ja oskuste puudumist ning ka seda kui õpetajal endal puudub tahe seda teha. Sama kinnitavad ka varasemate uuringute erinevad autorid (Allandi, 2021, lk 123; Airasmaa, 2022; Rintakorpi, 2016; Rintakorpi & Vihmari-Henttonen, 2017; Vaarapuro, 2021 ja Yilmazi, 2020), kelle sõnul napib aega nii analüüsimiseks, meeskonnatöö korraldamiseks kui ka õppetegevuse käigus dokumenteerimiseks. Rümameeskonna koostöö tähtsust ja ühist taht dokumenteerida on nimetanud oma töödes ka Rintakorpi ja Vihmari-

Henttonen (2017) ning Tamberg (2021). Helm ja Katz (2016) peavad pedagoogilise dokumenteerimise oskuse omandamist aeganõudvaks ning selle juures oluliseks ka õpetaja enda tahet areneda.

Üks uuringus osalenud õpetaja ei pea õigeks lapsi filmida, neilt eelnevalt luba küsimata. Samas mõistes, et kui lapsi eelnevalt informeerida filmimisest siis ei pruugi saadud info olla piisavalt informatiivne. Filmimise eetilisele probleemile on tähelepanu pööranud ka MacDonald ja Hill (2018).

KOKKUVÕTE

Tänapäeval, kus peetakse oluliseks lapse huvidest lähtumist ja nüüdisaegset õpikäsitust, soovivad mitmed koolieelsed lasteasutused ja nende õpetajad rakendada projektõpet. Probleem seisneb aga selles, et projektõppe teemalist eestikeelset kirjandust on vähe ning pedagoogilist dokumenteerimist on projektõppes on vähe uuritud. Uurimistöö eesmärgiks oli välja selgitada õpetajate arusaam ja kogemused pedagoogilisest dokumenteerimisest projektõpet rakendavas rühmas.

Bakalaureusetöös kasutati kvalitatiivset uurimisviisi ja poolstruktureeritud intervjuud. Intervjuud viidi läbi 12 ühe valla õpetajaga, kes kasutavad projektõpet. Intervjuud transkribeeriti ja saadud materjali analüüsiks kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi. Analüüsis saadi vastused põhilistele uurimisküsimustele.

1. Kuidas saavad õpetajad aru mõistest pedagoogiline dokumenteerimine?
2. Milliseid pedagoogilise dokumenteerimise viise kasutavad projektõpet rakendavad õpetajad?
3. Millised pedagoogilise dokumenteerimise viisid annavad projektõpet rakendavate õpetajate hinnangul lapse arengu kohta kõige paremat infot?
4. Milliseid raskusi on projektõpet rakendavad õpetajad pedagoogilise dokumenteerimise juures kogenud?

Uurimistulemustest saab teha järgmised järeldused:

- õpetajad saavad mõistest pedagoogiline dokumenteerimine aru kahte erinevat moodi, kuid oma töös kasutavad kõik õpetajad pedagoogilisele dokumenteerimisele olulisi võtteid;
- kõige olulisemaks pedagoogilise dokumenteerimise eesmärgiks nimetasid õpetajad õpetamise ja õppimise nähtavaks tegemist nii lastele, õpetajatele kui ka lastevanematele;
- õpetajad tõid välja erinevaid pedagoogilise dokumenteerimise viise, kõige enam kasutatakse pildistamist ja laste töid, sest need annavad lapse arengu kohta kõige paremat infot;
- suurimateks pedagoogilise dokumenteerimise raskusteks peetakse ajapuudust, nõrka meeskonnatööd ning õpetajate enda tahet dokumenteerida.

Uurimistöö annab ülevaate õpetajate arusaamadest ja kogemustest projektõppes ning selle juures kasutatavast pedagoogilisest dokumenteerimisest. Uurimistöö võiks kasuks olla õpetajatele kes plaanivad hakata kasutama projektõpet ning lasteaegade juhtkondadele, et toetada õpetajaid raskuste ületamisel. Kuid antud uurimistöö põhjal ei saa teha laiapõhjalisi järeldusi, sest tulemused põhinevad ühe valla näitel mille valim on väike.

Ettepanekud:

1. Õpetajad ja juhid võiks projektõpet rakendatavates lasteaedades ühiselt mõelda mida teha, et aja puudust vähendada.
2. Projektõppe ja pedagoogilise dokumenteerimise teemalised koolitused võiksid olla praktilist laadi suunitlusega.

Edaspidi võiks pedagoogilist dokumenteerimist projektõppes laiaulatuslikumalt uurida erinevates piirkondades ja ühe meetodina ka vaatlust kasutada, et oleks võimalik täpsemalt kirjeldada milliseid erinevaid pedagoogilise dokumenteerimise viise kasutatakse.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Aksela, M., Haatainen, O. (2019). *Project-based learning (PBL) in practise: Active teachers' views of its' advantages and challenges*. https://www.researchgate.net/profile/Outi-Haatainen/publication/333868087_PROJECT_BASED_LEARNING_PBL_IN_PRACTISE_ACTIVE_TEACHERS'_VIEWS_OF_ITS'_ADVANTAGES_AND_CHALLENGES/links/5d0a08ec92851cfcc622ce1b/PROJECT-BASED-LEARNING-PBL-IN-PRACTISE-ACTIVE-TEACHERS-VIEWS-OF-ITS-ADVANTAGES-AND-CHALLENGES.pdf (viimati vaadatud 05.01.2025)
- Allandi, A. (2020). *Nüüdisaegse õpikäsituse rakendumine alushariduses projektõppe kaudu – võimalused ja takistused*. [Magistritöö]. Tallinna Ülikool. <https://www.etera.ee/zoom/84454/view?page=1&p=separate&search=allandi&hlid=614449178&tool=search&view=0,0,2481,3508> (viimati vaadatud 04.08.2024)
- Allandi, A. (2021). Projekt "Loomakliinik". Rmt *Projektõppe lasteaias*. Lahe, K. Laheküll OÜ. Tallinn.
- Airasmaa, A. (2022). *Pedagoginen dokumentointi toiminnan suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen välineenä*. Tampereen ammattikorkeakoulu Sosionomin tutkinto-ohjelma https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/720062/Airasmaa_Ane.pdf?sequence=3 (viimati vaadatud 16.11.2024)
- Dahlberg, G., Moss, P., & Pence, A. (1999). *Beyond quality in early childhood education and care: Postmodern perspectives*. London: Falmer Press. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED433943.pdf> (viimati vaadatud 05.01.2025)
- Eesti õigekeelsussõnaraamat. <https://arhiiv.eki.ee/dict/qs/index.cgi?Q=projekt%C3%B5pe&F=M> (viimati vaadatud 11.11.2024)
- Fleet, A., Patterson, C., & Robertson, J. (2017). *Pedagogical documentation in early years prahtige. Seeing through multiple perspectives*. SAGE Publications.
- Gross, K. (2023). *Mängu olulisus projektõpet rakendavas sõimerühmas Lõuna-Eesti näitel*. [Bakalaureusetöö]. Tartu Ülikool. <https://dspace.ut.ee/items/abb81372-8540-458c-b99b-cd5f37aba3fb> (viimati vaadatud 21.04.2025)
- Haridus- ja teadusministeerium. (2021). Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035. <https://valitsus.ee/sites/default/files/documents/2021-11/Haridusvaldkonna%20arengukava%202021-2035.pdf> (viimati vaadatud 17.05.2025)
- Haridus- ja teadusministeerium. (2022). *Õpikäsitus*. <https://www.hm.ee/opikasitus> (viimati vaadatud 24.08.2024)
- Helm, J. H., & Katz, L. G. (2016). *Young Investigators. The Project Approach in the Early Years. Third Edition*. New York and London: Teachers College, Columbia University.

- Hildebrand, D. (2024). Stanford Encyclopedia of Philosophy. *John Dewey*.
<https://plato.stanford.edu/entries/dewey/#InquKnow> (viimati vaadatud 24.08.2024)
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2007). Intervjuu. *Uuri ja kirjuta*. Kirjastus Medicina.
- Hostyn, I., Mäkitalo, A-R., Hakari, S., Vandenbussche, L. (2018). The professional actuation of pedagogical documentation in Belgian and Finnish early childhood education settings. *Early Child Development and Care.*, Pages 400-413 | Received 22 Feb 2018, Accepted 08 May 2018, Published online: 31 May 2018
<https://doi.org/10.1080/03004430.2018.1475368> (viimati vaadatud 05.01.2025)
- Jakobson, M. (2023). *Staažikate lasteaiaõpetajate arusaam lapsest lähtuva õppe- ja kasvatusetegevuse põhimõtetest ja valmisolek seda rakendada*. [Bakalaureusetöö] Tartu Ülikool. <https://dspace.ut.ee/items/331518bb-9537-43e5-b56b-55d299a60c6e> (viimati vaadatud 21.04.2025)
- Jurken, K. (2024). *Füüsiline õpikeskkond projektõppes*. [Magistritöö]. Tallinna Ülikool. <https://www.etera.ee/zoom/201311/view?page=1&p=separate&search=jurken&tool=search&view=0,0,2484,3509> (viimati vaadatud 04.08.2024)
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2008). RT I 2008, 23, 152. Alus § 5
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772> (viimati vaadatud 07.08.2024)
- Kõresaar, K. (2023). *Lasteaiaõpetajate arusaam pedagoogilisest dokumenteerimisest kui lapse arengu analüüsivahendist ühe valla lasteaegade näitel*. [Bakalaureusetöö] Tartu Ülikool. <https://dspace.ut.ee/items/0fa8af7d-8352-44dc-87e4-69d8313dea03> (viimati vaadatud 21.04.2025)
- Käis, J. (2004 Teine trükk). *Kooliraamat*. Koostaja: Eisen, F. Ilmamaa 1996. Tartu
- Käis, J. (2018). *Õpetuse alused ja teed*. Autoriõigus Kala, H., Kirjastus Studium. Tartu.
- Laherand, M-L. (2008)., *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn.
- Lamb, S., Maire, Q., & Esther Doecke, E. (2017). *Key Skills for the 21st Century: an evidence based review*. Victoria University, Melbourne Australia
<https://vuir.vu.edu.au/35865/1/Key-Skills-for-the-21st-Century-Analytical-Report.pdf>
(viimati vaadatud 24.08.2024)
- Lahe, K. (2021). *Projektõpe lasteaiaas*. Laheküll OÜ. Tallinn.
- Le, T., T-K. (2018) *Project-based Learning in 21st Century: A Review of Dimensions for Implementation in University-level Teaching and Learning*.
https://www.researchgate.net/publication/352977987_Project-based_Learning_in_21st_Century_A_Review_of_Dimensions_for_Implementation_in_University-level_Teaching_and_Learning (viimati vaadatud 24.08.2024)

- Lee-Hammond, L., & Bjervås, L.-L. (2021). Pedagogical documentation and systematic quality work in early childhood: Comparing practices in Western Australia and Sweden. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 22(2), 156–170.
<https://doi.org/10.1177/1463949120928431> (viimati vaadatud 05.01.2025)
- Lepik, K., Loit-Harro, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M. & Ströpl J. (2014). *Intervjuu*. Sotsiaalse Analüüsi Meetodite ja Metodoloogia õpibaas. <https://samm.ut.ee/intervjuu/> (viimati vaadatud 14.12.2024)
- MacDonald, M., & Hill, C. (2018). The Intersection of Pedagogical Documentation and Teaching Inquiry: A Living Curriculum. *LEARNing Landscapes*. 11(2), 271-286.
<https://doi.org/10.36510/learnland.v11i2.962> (viimati vaadatud 11.03.2025)
- Mädamürk, M. (2018). Õpetajate arvamus lapse arengu hindamise tulemuste kasutamisest koolieelses lasteasutuses. [Bakalaureusetöö]. Tallinna Ülikool.
<https://www.etera.ee/zoom/45150/view?page=1&p=separate&tool=info> (viimati vaadatud 21.04.2025)
- Mängli. (i.a.). *Projektõpe kui võimalusterohke õppemeetod*.
<https://opekava.ee/wp-content/uploads/2017/01/%C3%9C-M%C3%A4ngli-Projekt%C3%B5pe-kui-v%C3%B5imalusterohke-%C3%B5ppemeetod.pdf> (viimati vaadatud 22.01.2025)
- Nugin, K. (2017). Lapse arengu hindamine. Rmt Nugin, K., & Õun, T. (Koost.). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias*. AS Atlex.
- Nugin, K., Õun, K. (2017). Õppe- ja kasvatustegevus koolieelses lasteasutuses. Rmt Nugin, K., & Õun, T. (Koost.). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias*. AS Atlex.
- OECD. (2018). *The Future of Education and Skills. Education 2030*
https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/06/the-future-of-education-and-skills_5424dd26/54ac7020-en.pdf (viimati vaadatud 16.11.2024)
- Preisinger, R. (2022). Edutopia. *Bringing project-based learning to preschool*.
<https://www.edutopia.org/article/bringing-project-based-learning-preschool> (viimati vaadatud 24.08.2024)
- Puidet, T. (2013). Projektõppest Püüsi kooli lasteaias näitel. Rmt (Koost.). Nugin, K. *Üldõpetuse rakendamine lasteaias*. AS Atlex.
- Pukk, M. & Alunurm, A. (2014). Reggio Emilia pedagoogika ehk lapse sada keelt. Rmt (Koost.). Tammiste, H. *Tarkus tuleb tasapisi. Valik aktiivõppe strateegiaid lasteaias ja koolis*. AS Atlex.
- Purba, N., Sipayung, R.W., Rahmawati, R., Siagian, B. A., Herman H., Saragi, C. N., Fatmawati, E. (2024). An Implementation of Project-Based Learning (PBL) Teaching Model in Improving Early Child's Critical Thinking Skill. *Library Progress International*. Vol.44,

- No.3, Jul-Dec 2024: P. 90-96 <https://bpasjournals.com/library-science/index.php/journal/article/view/313> (viimati vaadatud 05.01.2025)
- Rabionet, S, E. (2011). *How I Learned to Design and Conduct Semi-structured Interviews: An Ongoing and Continuous Journey*. Nova Southeastern University. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2011.1070> (viimati vaadatud 14.12.2024).
- Rintakorpi, Kati. (2016). Documenting with early childhood education teachers: pedagogical documentation as a tool for developing early childhood pedagogy and practises <https://doi.org/10.1080/09575146.2016.1145628> (viimati vaadatud 03.11.2024)
- Rintakorpi, K., & Vihmari-Henttonen, E. (2017). *Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa*. Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy.
- Rintakorpi, K. (2018). *Varhaiskasvatuksen tallentamisesta kohti pedagogista dokumentointia*. Yliopistopaino Unigrafia, Helsinki <https://helda.helsinki.fi/items/816d1ee0-36f5-42f4-98ff-d020672e7cdf> (viimati vaadatud 17.05.2025)
- Ross, L., Õun, T. & Tuul, M. (2013). Lapsest lähtumine üldõpetuse alusena. Rmt (Koost.). Nugin, K. *Üldõpetuse rakendamine lasteaias*. AS Atlex.
- Ruslin, R., Mashuri, S., Rasak, M. S. A., Alhabsyi, F., Syam, H. (2022). *Semi-structured Interview: A Methodological Reflection on the Development of a Qualitative Research Instrument in Educational Studies*. IOSR Journal of Research & Method in Education (IOSR-JRME)e-ISSN: 2320–7388, p- ISSN: 2320-737x Volume 12, Issue 1 Ser. V (Jan. – Feb. 2022), 22-29 <http://repository.iainpalu.ac.id/id/eprint/1247/1/Saepudin%20Mashuri.%20Artkel%20inter.pdf> (viimati vaadatud 04.01.2025)
- Rämmer, A. (2014). Valimi moodustamine. *Sotsiaalse Analüüsi Meetodite ja Metodoloogia õpibaas*. Tartu Ülikool. <https://samm.ut.ee/valimid/> (viimati vaadatud 26.01.2025)
- Saarela, E. (2016). *Pedagoogiline dokumenteerimine info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendite abil koolieelses lasteasutuses*. [Bakalaureusetöö]. Tartu Ülikool. <https://dspace.ut.ee/items/b86ca16b-f036-40b3-9a7d-8dc57532e748> (viimati vaadatud 21.04.2025)
- Schmidt, T.(toim.)(2019). *Lapsekeskne demokraatlik lasteaed*. Step by Step haridusprogramm.
- Serrano, M., R., Alfaya, E., G., & Garcia., M., A. (2015) RIECU: The early childhood educationcentre for teachers univerty Network. Analysis of children’s learning acheivementsthrough the project approach. *Psychology, Society & Education*, 7(1):9 https://www.researchgate.net/publication/301361133_RIECU_The_early_childhood_education-centre_for_teachersuniversity_Network_Analysis_of_children%27s_learning_achievements_through_the_project_approach (viimati vaadatud 17.05.2025)

- Tamberg, L. (2021). *Projektõppe rakendamine 1,5-4aastaste lastega: õpetajate arvamused ja kogemused*. [Magistritöö] Tallinna Ülikool.
<https://www.etera.ee/zoom/158096/view?page=1&p=separate&tool=info> (viimati vaadatud 21.04.2025)
- Tarr, P. (2011). Reflections and shadows: Ethic issues in pedagogical documentation. *Journal of the Canadian Association for Young Children*. 36(2), lk 11–16.
<https://doi.org/10.18357/jcs.v36i2.15086> (viimati vaadatud 21.03.2025)
- Terake. (2023). Tartu Eralasteaed Terake õppekava.
<https://terake.tartu.ee/wp-content/uploads/2023/09/Tartu-Eralasteaed-Terake-oppekava-2023.pdf> (viimati vaadatud 03.11.2024)
- Tuuling, L. (2017). *Õuesõppe rakendamine lasteaias*. Rmt Nugin, K., & Õun, T. (Koost.). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias*. AS Atlex.
- Vaarapuro, R. (2021). *Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta Moninaiset käsitykset pedagogisesta dokumentoinnista*. Magistritöö. Turun Yliopistu.
https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/152161/Vaarapuro_reetta_opinnayte.pdf?squence=1&isAllowed=y (viimati vaadatud 16.11.2024)
- Virkus, S. (2016a). Intervjuu valimise põhjused. *Intervjuu , vaatlus ja sisuanalüüs*. Tallinna Ülikool.
https://www.tlu.ee/~sirvir/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/intervjuu_valimise_phjendused.html (viimati vaadatud 14.12.2024)
- Virkus, S. (2016b). Intervjuu eelised ja puudused. *Intervjuu , vaatlus ja sisuanalüüs*. Tallinna Ülikool.
https://www.tlu.ee/~sirvir/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/intervjuu_eelised_ja_puudused.html (viimati vaadatud 14.12.2024).
- Virkus, S. (2016c). Intervjuu liigid. *Intervjuu , vaatlus ja sisuanalüüs*. Tallinna Ülikool
https://www.tlu.ee/~sirvir/Uurimismeetodid/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/intervjuu_liigid.html (viimati vaadatud 14.12.2024)
- Virkus, S. (2016d). Intervjuu kavandamine ja läbiviimine. *Intervjuu , vaatlus ja sisuanalüüs*. Tallinna Ülikool.
https://www.tlu.ee/~sirvir/Uurimismeetodid/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/intervjuu_kavandamine_ja_lbiviimine.html (viimati vaadatud 30.01.2025)
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisiis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool.
- Yilmaz, A., Şahin, F., Buldu, M., Ülker Erdem, A., Ezmeci, F., Somer Ölmez, B., Aydos, E. H., Buldu, E., Ünal, H. B., Aras, S., Buldu, M., & Akgül, E. (2020). An Examination of Turkish Early Childhood Teachers' Challenges in Implementing Pedagogical Documentation. *Early Childhood Education Journal*, 49(6), 1047–1059.
<https://doi.org/10.1007/s10643-020-01113-w> (viimati vaadatud 30.01.2025)

LISA

Intervjuu

Olen Tartu Ülikooli Narva kolledži kolmanda kursuse üliõpilane Ave Kallasmaa ja kirjutan uurimistööd teemal „Õpetajate arusaam pedagoogilisest dokumenteerimisest projektõpet rakendavas rühmas ühe valla näitel”. Palun Teie abi, et saada vastused püstitatud uurimisküsimustele. Intervjuu salvestatakse ja transkribeeritakse ning soovi korral saadetakse uurimistulemused Teie meiliaadressile.

Intervjuu küsimused keskenduvad pedagoogilisele dokumenteerimisele projektõpet rakendades.

Intervjuu küsimused:

Õpetajate arusaam pedagoogilisest dokumenteerimisest.

- Kirjeldage mida tähendab Teie jaoks pedagoogiline dokumenteerimine.
- Millisel eesmärgil Te pedagoogilist dokumenteerimist kasutate?
- Kui sageli Te kasutate pedagoogilist dokumenteerimist?
- Kas Te planeerite pedagoogilist dokumenteerimist? Kuidas?

Pedagoogilise dokumenteerimise viisid.

- Kuidas Te dokumenteerite?
- Milliseid meetodeid Te kasutate pedagoogilise dokumenteerimise juures?
Kirjeldage kuidas te neid kasutate. Miks just selliseid? Mis on nende eelised?
- Milliseid vahendeid Te kasutate pedagoogilise dokumenteerimise juures?
Kirjeldage kuidas te neid kasutate. Miks just selliseid? Mis on nende eelised?
- Kas Teile meenub veel mida olete kasutanud?
- Milliseid neist kasutate kõige sagedamini? Miks? Millist infot läbi selle saate? Kas see on piisav info mida vajate?
- Kas te kaasate ka lapsed dokumenteerimisse? Kuidas?

Info lapse arengu kohta.

- Kuidas kogutud materjali kasutate?
- Kas Te analüüsite kogutud materjali? Kuidas?
- Millised dokumenteeritud materjalid annavad kõige paremat infot lapse arengu kohta?
- Kas kaasate ka lapsi analüüsimisse? Kuidas?
- Kas kasutate analüüsitud tulemusi igapäevatöös? Kuidas?
- Kui oluliseks peate pedagoogilist dokumenteerimist lapse arengu hindamisel?

Raskused pedagoogilise dokumenteerimise juures.

- Mis teie hinnangul takistab kõige enam pedagoogilist dokumenteerimist?
- Milliseid raskusi olete isiklikult kogenud?
- Millised on Teie hinnangul veel raskused mis pedagoogilise dokumenteerimise juures ette võivad tulla?
- Kas soovite veel midagi lisada seoses pedagoogilise dokumenteerimisega?

Taustaandmed.

- Kui kaua olete töötanud õpetajana?
- Kui kaua olete kasutanud oma töös projektõpet?
- Kas kasutate projektõpet järjepidevalt või mõned korrad õppeaasta jooksul? Millest see sõltub?
- Kas ja milliseid koolitusi olete saanud seoses projektõppe ja pedagoogilise dokumenteerimisega? Kas te vajaksite sellist koolitust?

Aitäh Teile, olen tänulik, et nõustusite intervjuul osalema ja andma panuse minu uurimistöösse.